

SZÉKESFEJÉRVÁR.

Társadalmi hetilap.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének közlönye.

Megjelen hetenkint kétszer: szerdán és szombaton.

A lap ára
házhöz hordással vagy postán küldve:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 frt. — kr.
Negyed évre	1 frt. 50 kr.

Bérmentelen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Hirdetmény a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor: Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 kr-ért ígattatik be.

Lapunk számára hirdetések felvesznek **Budapestben:** Hasenstein és Vogler, Lang L. és társa, Weisz Mórész.

Bécsben: Oppelik L. és Mosse Rudolf, Hrdlička Vincze.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) czimzandók; — a lap Ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak **Klökner Péter** kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Keziratok nem küldetnek vissza.

Nemzeti irodalmunk ügyében.

Egész erővel küzdünk a germanisatio szörnyei ellen és mindent elkövetünk, hogy terjedésének gátot vessünk, azonban e mellett mégis elfeledjük sokszor azt, hogy nem pusztán egyoldalú harcra lehet előltni nemcsak a germanisatiót, hanem bármely idegen szellemet; — de ahhoz, hogy felettük győzelemre jussunk szükséges még saját nemzeti irodalmunk felémlése. Mert csak úgy öljük ki a szükséges, sokszor hézagpótló roszt, ha szellemi fegyverekkel ellensúlyozzuk, legyőzzük és kiszorítjuk azt, példával is illusztráljuk állításunkat. Nem elég a „Gartenlaube” kitiltása az országból, hanem azt úgy szoríthatjuk szellemi fegyverekkel ki, ha hasonló kiállítású s tartalmas magyar lappal a kiszorított helyett a közönségnek olvasható szolgálunk. Az ily harc mondható egyenletesnek a külföldi idegen szellem ellenében s csakis így lehet azt körünkől oly mérvben kiszorítani, hogy az többé ne lehessen veszélyes nemzeti ségünkre. Nem elég pusztán anyagi erővel sikra szállni a szellemi ellen, az oly harc nem méltóság-teljes — nem egyenletes; hanem hasonló szellemi erővel kell azt kiűzni. Szellemi fegyverekkel lépünk fel ellenük és saját hazánkban győzzük le nemzeti fölénységünkkel és irodalmunknak szerezzük fényt és dicsőséget e szellemi küzdelmekkel.

Igaz, hogy a megkezdett harc részünkről még nehezebb, mert közönségünk egy nagy része nem pártolja oly mérvben a hazai irodalmat mint kellene és sajnosan kell tapasztalunk, hogy a legmagyarabb

nevű családok német lapokat járatnak, német könyveket olvasnak, a német irodalmat pártolják s társalgási nyelvök minden csak nem magyar — bizony az ily állapot szomorú. S ha az irodalmat nem pártolják oly mérvben mint kellene, nemis lehet annak szellemi emelkedését remélni úgy, hogy az az idegent kiszorítsa.

Csak egy példát hozunk ismét fel, városunkban aránylag véve — mint egy alkalommal a postán látuk — több német lap jár, mint magyar. Ez szomorú jelenség s ha a német irodalom magyar pártolótól kérjük mért nem járat magyar lapot, azt feleli jobb a német, egyrésztől igaza van! De ki az oka annak, hogy az a német lap jobb kiállítású mint a magyar; azon publikum, mely a német lapot járattja, mert ha a magyar irodalmat oly mérvben pártolnák, támogatnák, ezek is több anyagi erővel rendelkezhetnének, több gondot fordítanának a lapok szellemi kiállítására. Ezért tehát azon dicsekvése egy német lapot pártoló magyar embernek, hogy az jobb, mint a magyar szégyen reája nézve, mert, ha a magyart úgy támogatná, mint a németet az is kiállná vele a versenyt minden tekintetben.

Az előadottak szerint tehát irodalmunk felemelése érdekében kettő szükséges különösen, először is közönségünk egy nagy részéből és pedig magyar nyelvű részéből kell az idegen szellemet kioltani s a német s más idegen irodalmak affectálását kioltni, hogy e helyett a magyart támogassuk; mert valóban elég volt már azon kislelkűség, azon neveléses szenvedés, mivel sokan a magyar nyelvet — magyar lé-

tükre megvetve — helyette idegen nyelvet s irodalmat pártolták. Ébredjenek már fel ezen kislelkűek s a nemzeti önérték szállja meg keblüket, melyből oly sokáig volt az távol s ha egyszer büszkének tudnak lenni magyar apáiktól örökölt magyar nevékre, ha magyar földön levő birtokuk jövedelméből élnek s azt költik, de nemcsak azoknak, de mindenkinek ki itt élők erkölcsi kötelessége azon faj és nemzetiség nyelvét melyből vagy erednek, vagy tartózkodásuknál fogva földjét lakják, melynek földje zsirján élődnek — beszélni, irodalmát pártolni. Reméljük, hogy ezekben is egyszer a magyar nemzetiség iránti becsületérzés és büszkeség felébred s magyar hazafiai kötelességüket megteszik.

Továbbá, hogy irodalmunk emelkedjék, szükséges, miszerint a szellemi téren haladjon s e tekintetben felülmuljon itthon minden idegent s irodalmi erőink kettőzött erővel iparkodjanak a magyar irodalomnak fényt szerezzni, úgy, hogy az a szellemi téren a külföldivel egyenlő magaslaton álljon.

Ha az említett mindkét téren haladunk, t. i. ha közönségünk egy nagy részében a magyar nemzetiség szelleme a külföldi affectálását leszorítja és ha irodalmunk bajnokai a szellemi téren is legyőzik itthon a külföldi és különösen a német szellemet, akkor irodalmunk örvedetesebben fog haladni s nemzetiségünk ezen kiuce méltán büszkeségünk leend.

Irodalmunknak gyarapítását mind szellemi, mind anyagi erővel hazánk minden fiától elvárjuk és reméljük is, hogy fentebb kimondott szavaink nem lesznek pusztába kiáltó szavak. **Szigetfői.**

TÁRCZA.

Isten uja a történelemben.

— Boross Mihálytól. —

3. Isten első ujjmutatása.

Martell Károly nápolyi király meghalván, Róbert Károly, mint első szülött tartott igényt Nápoly koronájára; de a pápai kegy Róbertet a harmadik szülöttet erősítette meg a trónon. — Róbertnek egyetlen fia Károly 32 éves korában elhalván, két leánygyermekket hagyott maga után, Johannát és Máriát. A 70 éves Róbert örökösről gondoskodván, Johannát, korán elhunyt Károly fia idősb leányát szánta utódául, és hogy Róbert Károly magyar királyt is kiengesztelje, követeket küldött Magyarországra, kik által Róbert Károlyt András nevű kisebbik fiával Nápolyba meghívta.

1333. július 31-én érkezett meg Róbert Károly Apuliába magyar királyhoz illő fényes kísérettel, Nólában fogadta őt az öreg király szinte fényes kísérettel s együtt utaztak Nápolyba, hol az ország nagyjai jelenlétében a hat éves Johanna a hat éves Andrásal, Mária pedig Lajos királyfiával eljegyztetett. András fiává fogadta a király, Kalabria hercegevé nevezte s Johannával közösségben trónutódjának nyilvánította. Ezután egymást érték a mulatságok és ünnepélyek s ez ünnepélyek öröm zajában senki sem sejtette, hogy mit rejt méhében a jövő, senki sem sejtette, hogy a gyermek András az, a kit a Nemezis áldozatul szemelt ki az ártatlanul kiontott vért.

A kis András nevelőjével s az udvarához tartozó magyar fúrakkal Nápolyban maradt, atyja pedig haza sietett Magyarországra, hogy feleségének testvérét a szentségtörő Kazimért a megürült lengyel trónra segítse.

Róbert Károly meghalt 1342-ben július 16 án s

fia Lajos lépett a trónra, a kit később a hálás nemzetek nagy névvel tisztelt meg, mit valóban meg is érdemelt.

Lajosunk figyelmét mindjárt uralkodása kezdetén a nápolyi események vonták magukra.

Róbert nápolyi király meghalt s olyan végrendeletet tett, mely részt hozott Nápolyra, részt a anjoui házra. Végrendeletében trónutódjául Johannát nevezte ki, mag nélküli elhalása esetében Máriát, a kinek férjül Lajos legifjabb testvérét Istvánt rendelte, mivel Lajos a cseh király leányával lépett házasságra, Andrásnak pedig a salernói hercegséget hagyta két ezer obon arany jövedelemmel. Johanna és András 16 évesek lévén 25 éves korukig kizárattak az uralkodásból s hét tagu kormányzóság vezette az ország ügyeit. Nápoly sohasem volt boldogtalanabb, mint e kormányzóság alatt. Egy rész csak uraskodott és zsarolt, másik csak élvezni vágyott s telhetlen volt az udvari vigalmak s ünnepélyekben s boldognak érezte magát azon rózsaláncokban, melyeket az ifju hercegnék bájjai, s a vén hercegnék mesterkelt szépsége font kezük és lábukra

Johanna és Mária a természettől csudaszépséggel voltak megáldva; de a mily szépek oly kéjelgők is voltak; könnyelműségök az élet minden viszonyai közt derültek tette őket; a ki hozzájuk közelített igéző szépségök hatalmával s varázserejével mintegy meg bódították. A kéjelgést s könnyelműséget anyjuktól örökölték, mit árván maradván a fajtalan udvarhölgyek második természetökké tettek, s e miatt András iránt mind mind jobban kihült Johanna.

Johanna feslett élete, András szigorú erkölcsösége, de leginkább a végrendelet viszályt szült András és Johanna között. Mit midőn a magyar királyi udvarban megtudták: Erzsébet András anyja, aggódván fia sorsán, fényes kísérettel Nápolyba ment, hogy fiát magával hozza; de az ország nagyjainak kérése s Jo-

hanna könyben uszó szép szemei meglágyták s nyugodtan tért haza Magyarországra.

Mielőtt azonban Magyarországra jött volna zárandoklást tett Rómába, hol a pápánál kivitte Róbert végrendeletének megsemmisítését s András királylyá koronáztatását. E hír megdöbentette Johannát s mivel szive alatt tiltott szerelmének gyümölcsét viselte, András veszte elhatározottat.

1345 szeptember 18 ikára fényes multság rendeztetett Aversában, melyre András is meghívott. A mit a fővárosban nem mertek, azt Aversában kivihetőnek hitték. Egész napi vadászat után vig vacsorára gyűlt össze a társaság s miután kimulattak magukat, jó éjt s boldog felviradást kívánva a holnapi napra; derülten megváltak s lenyugodtak.

Éjfél tájban azon hirrel, hogy futár érkezett Nápolyból s fontos hirt hozott, felköltötték András, a ki semmi roszt sem sejtve, hálókötőben s fegyver nélkül lépett ki az előterembe, a hol két orgyilkos azonnal megragadta. András védte magát, hálósobájába akart visszahátrálni; de az háta mögött bezárattott; majd az étterembe akart menekülni de azt is zárva találta, végre segítségért kezdett kiáltani s a nagy zajra már már hátrálni kezdtek a gyáva orgyilkosok, midőn Bertrand lovag a királyné kedvese előrohan s hátulról megragadván András erősen tartja, míg a felbátorodott orgyilkosok a Johanna keze által készített aranynyal áttört selyem zsinort nyakára burkolják és ennélfogva az erkélyre vonszolják s ott kivette felakasztják s csak miután haláláról meggyőződtek, vetették le a kertbe, hol három napig temetetlen fetrengett. Így kellett a tizenkét éves Andrásnak megkezdni a pusztulást, mely a végzetek könyvében III-ik András megmérgezéseért s a Zács család véreért az anjoui családra kimondottat. Ez volt Isten első uja.

(Folytatása következik.)

Műipari és történelmi emlékiállítás Budapestén.

— Eredeti tudósítás. —

IV.

Venio nunc ad fortissimum virum... A magyar főpapok egyházi kincseinek gyűjteménye, mind gazdagság, mind művészi érték tekintetében kétségtelenül első helyet foglal a kiállításon is. Négy főpapunk, u. m. az esztergomi, győri, szepesi és besztercebányai, állította ki templomai vagy magánkincstára ritkább s becsesebb műdarabjait. Szok legkisebbje is tanulságos. Megtanuljuk általuk ismerni és méltányolni 15-ik és 16-ik századi iparosaink nemes műléssel egyesült rendkívüli tehetségét, azon felsőmagyarországi iparosokét kiváltképp, kik stilszerű, remek műkészítményekkel nemcsak a külföld e nemű termékeinek színvonalán állottak, de sok tekintetben felül is múltak azokat. Igen, — készítményeiket ma is bámulják külföldi szakutódok, s méltatták különösen a bécsi világtárlat alkalmával, és ma hol vagyunk, hova maradtunk? Pár századdal ezelőtt kiválólag magyarországi jeles ötvösműveszek kultiválták az úgynevezett sodrony-zománczolás elanygyára, hogy az igazi magyar jellegű kölcsonöz már magában az így díszített műárgyaknak. S hány ily ritkabeesü tárggyal találkoztunk az egyháziak itt kiállított kincsei közt! Kincsek valóban — nemesak műi, de anyagi érték szempontjából is... Hány kereszt, hány szentségtartó, hány püspöki süveg és pálya, hány kehely van itt, melynek értéke pár fauéval ér föl! De tekintünk körül rendszerben, futólag.

Az esztergomi székes főegyház kincsei közt legnevezetesebbek: a magyar király megkoronáztatása alkalmával használt tömör aranykereszt, mely előtt a fölket király az alkotmányra esküszik; továbbá az ugyanekkor használt, tiszta igazgyöngyből készült püspöksüveg, huszonhat darab csiszolatlan drága kővel; a király fölkenetésére szolgáló szinarany olajtartó drága kővel s az igazgyönggyel lüszett, kilencz amet-hisztel ékített, nehéz aranyzövetű miseruha. — Mint régiségek nagy érdekűek: Arpádhiázi szent Erzsébet thüringiai herceggasszony vándorbotja, megaranyozott egyszerű somfabot, melyet a szentéletű nő száműzetésekor használt, — természetesen, a felső végén mostanság látható aranygomb nélkül; szent Adalbert nagy dragakövekkel ékesített ódon fővege, s Széchy Dénes bíbornok primás kehelye 1440-ből a Széchy család címerével; s végre egy roppant nagyságu gyűrű, minőt a velencei dogék használtak az ádriai tengerrel éjegyzések alkalmával. — Mesés értékű szinarany szent segmutatót kétszáznál több gyémánt, rubin- és más dragakövekkel bámulhatunk, itt melyet — mint az utmutató megjegyzi — Simor János, az ország bíbornok-primása, halaadásul ajánlott fel életveszélyes betegsége után. S akkor fogunk mégcsak mintegy szent borzalommal tenni el — szegénységünkben — ily drágaságok láttára, ha megállunk ama kristályüveg ládacska előtt, melyben előbb szent István király jobb keze tartott s ma két mellkereszt és négy gyűrű képezi tartalmát. Legnevezetesebb Pázmány Péter nagy mellkeresztje 16 gyémánt- s 22 rubinnal; de még értékesebb ama mesterileg zománczolt, szinaranyból készült, 6 darab hosszukás s négy háromszögű nagy gyémánttal ékített, 80 ezer forint értékű kisebb kereszt, melyet Bójte Miklós, esztergomi kanonok készített nagy betegségből felgyógyult után.

Nem kis értékűek végre ama széles brüsszeli csipkével ékített miseingek sem, melyekre vágyó szemekkel tekint sok szép nő. A legfinomabb, legdrágább csipkék ezek a világon, finomak s könnyűek, mint a pókháló, s oly vonzó, oly érdekes, sárgásfehér színük még a laikus férfi-szemek előtt is.

A besztercebányai egyházmegyéből kiállított tárgyak legnevezetesebbjei a gyönyörű gótizálás, torony- és templomalaku architektúrákat mutató ritka nagyságu szentségtartók s a 15. és 16. ik századból eredő gótizálás, magyar sodrony zománczolásal dúsan ékített, remekművű kehelyek. Ipolyi püspök magángyűjteményéből legbecesebb azon zománczművű ezüst kancsó, mely a felsőmagyarországitól elütő jellegű, erdélyi zománczolás ritkaság példánya.

A szepesi egyházmegye templomi kincsei közt találunk a középkori magyar ötvösműveszek legremekb munkáira — majd kivétel nélkül a 15. ik század végéről. A felkai és iglói nemesizlésű szentségtartók, a szepesi székesegyház áttetsző sodrony-zománczos, dragaköves kehelyei igen sok tanulságot nyújtanak az arany-ezüst és zománcz-művészet legkifejtettebb korára műtörténe mi szempontból. Nevezetes műbecsűek a kiállított régi képek is: a poprádi boldogságu Szűz képe, keretén e felirattal: „Nicolaus de leucia a. d. 1484. pinxit.“ (Azaz: Lőcsei Miklós az ur 1484. dik évében festette.) Valamint Császka püspök tulajdonát képező két kép, egyik a fájdalmas anyát Krisztus hoittestével, másik szent István királyt ábrázolva. — A miseruhák művészi domborhímzése pedig, egész csoportos jeleneteket festői hűséggel a legkisebb részletekig tüntetve föl, méltán ragadja bamaulatra napjaink hölgyeit. Mily magas műzies párosult a 14-dik század magyar hölgyemél a legtisztább vallásbuzgalommal, hogy ily remek műveket évek hosszú során át nem fogyo türelemmel tudtak létrehozni! A várak, a várkastélyok urnói, míg férjeik Olaszhon szép ege alatt harcoltak Nagy Lajos zászlai alatt, csendes ma-

gányukban szent fogadalomból még az éjjel óráin is ily drága miseruhák hímzésével foglalkoztak. A zárdák csendes lakói pedig, ha szüntek szolozsmát zengeni, szintén hímzőasztalukhoz ültek. Így jöttek létre az itt kiállított remek hímzémunkák. De az arany-ezüst és selyem laposhímzés s a csinosabb szövetajzok is kielégíthetik még a mai izlést is.

Történelmi nevezetességűek a nagy Mátyás király hollós ezimerevel ékített misemondó ruhák s egy szent László király palástjából készült ily miseruha, vala mint a zágrábi egyházmegyéből kiállított régi mise könyvek, hártypapírira írott okmányok s a világhírű „Corvina“ néhány darabja. Érdekesek egy régi börlüviálé (veesernyeköpeny), az országos pestis alkal-mával betegnél használni szokott hosszonyelű áldozatókanalak s a győri székesegyház antiphonariuma (nagy szolozsmakönyve), mely díszes táblája, bronz sarkai és kapcsaival majd egy mázsát nyom.

S ezzel befejeztem volna rövid vonásokban vázlatos tudósításaimat a művészeti, ipari és történelmi nevezetességek e nagyérdékű tárlatáról, mely míg a külföld figyelmét is felkelté, nekünk közvetlenül annyit élveztet s még több tanulságot nyújtott s a mellett az árvízkarosultak fölségélyzéséhez is bizonyára tekintélyes jutalékot fog szolgáltatni. *Szentirmai.*

A májusi fagyok okáról.

A természettudósok észleletei világosan bizonyítják, hogy a május havában és pedig különösen Szer-vác, Pongrácz és Bonifác napok körül gyakorta be-álló fagyok természettani okokhoz vezethetők vissza. A lég hőmértékletében évenként mutakozó változásoknak fő okát magában a napban, más okait pedig ré szint a tengernek az illető száraz földrészekről való távolságában, részint a bizonyos időközben beálló eső-zésekben s a légkör általános mozgása által előidézett szelek változásában lehet keresni.

Több 100 évi följegyzések világosan mutatják, hogy Európában az év első felében a melegség növek-vése nem történik oly szabályszerűen, mint fogyása az év második felében, s hogy a januártól júniusig terjedő időközben a hőmérsékletben negatív differen-cziák sokkal gyakoribbak a juniustól januárig terjedő időközben mutakozó pozitív differenciáknál. Ezen lebtani jelenség következő okoktól magyarázható. A napsugarak közvetlen hatása a szerint különböző, a mint a légkörnek tenger, vagy szárazföld képezi alapját.

Ennélfogva igen természetes, hogy a nap, télen a téli félgömb fölött állva, az alatta elterülő s csak kevés földterület által megszakított tenger egyforma felszínre eső sugárinak hatásával szintén sokkal egy-formább lebtani eredményeket fog előidézni, mint mi-nálunk nyáron az éjszakai félgömb fölött, hol a tenger és a szárazföld egymással tarka egyveleget képez. A híg és szilárd anyagnak félgömbünkön való egyenlő-ten elosztása képezi okát annak, hogy nálunk az év első felében a természetes és rendes állapottól oly el-térő változások mutakoznak, melyek, ha félgömbünk föl-színén a szárazföld és a víz egyenletesebben volna elosztva, nem fordulnának elő.

Az ősszel ezen természetes állapottól nem tör-ténik nagyobb eltérés, de tavasszal mintegy erőszakos megbomlások mutakoznak. A természet ősszel esőn-desebben szunnyad el, míg tavasszal lázas izgatott-sággal látjuk ébredni.

Ezen okok mutatják, hogy miért oly gyakoriak nálunk tavasszal a hőmértékletben való változások és visszaesések, de vannak ezeknek még egyéb okai is. Az éjszakai felé eső vidékeken nagy mennyiségben összegyűlő jég és hónak olvadása néha szintén oka a tavaszi fagyoknak, de nem mindig, mert az 1836-ik évben, midőn közép Európának emberemlékezet óta az 1740-ik éven kívül leghidegebb májusa volt az éjszakai vidékeken épen kevés jég mutakozott, sőt a melegség éppen ezen vidékeken akkor rendkívülieg fokozódott. Az 1836-ik évben május 13-án Budapes-ten a víz majdnem ujnyi vastagságra fagyott meg és 12 dikén Esztergomban oly hózivatar támadt, milyen január havában szokott lenni s a Kárpátokat egy láb magasságu hó fődé.

Európa legnagyobb részében tönkretett mindent ezen fagy.

A szelek irányának változása szintén nagy befo-lyással van a tavaszi hőmérsékletre. Dove azt találta, hogy Európában gyöngye tél után rendszeren akkor kö-vetkezik a hidegebb tavasz, ha északamerikában a tél esős volt, vagyis midőn télen Amerikán keresztül hosz szabb ideig a sarkoktól az egyenlítő felé, míg Euró-pán keresztül az egyenlítő sarkok felé történik a légáramlat, s így annak hidegsége ennek melegségét végre leszállítja.

1836-ban is midőn Európában tavasszal nagy fagyok állottak be, Amerikában nagyon kemény volt a tél. A szelek iránya Európában épen a tavasszal változik, midőn a délnyugati szeleket északnyugatiak váltják fel; s sarki légömlés tehát, mely télen túlnyo-mólag Amerikán köröszttől viszi az egyenlítőhöz utját, tavasszal kezdve Európán köröszttől tör utat magának, minek következtében nálunk a tavasszal újra leghi-degebb idő áll be.

Századokig terjedő följegyzések szerint rendszeren május 9. és 10-ike körül a délnyugati szeleknek észak-nyugatiakra való átfordulása folytán a hőmérséklet

alább szokott szállani, minek rendszeren az éjjeli órák-ban beálló esőzés a következménye. Hogy ha pedig történetesen az eső után, alkonyat felé derül ki az ég, akkor megtörténhetik, hogy a föld melegének kisugá-rozása következtében fagypontra száll a hőmérő. — Ezen veszély azonban csak néhány napig tarthat, mert május közepén a hőmérséklet esése mellett a szél ismét déli irányt szokott nyerni s rendszeren már a nap-pali meleg is fokozódik. A fűtebb mondottakból ki-vehető, hogy a fagy csak akkor szokott ezen időben bekövetkezni, ha a beállott esőzés megszűnése után, a délutáni órákban kiderül. Hogy a mi égővünk alatt egy vagy másik vidéken az eső meddig tart és mely időtájban szűnik meg annak szintén szükségképen van ugyan természetes oka, de azt a tudomány tüzetesen meghatározni nem képes és így azon körülményt is, midőn a beállott eső épen a délutáni órákban szűnik meg, csakis a történetesség játékának tudhatjuk be; hogy ezen időtájban az eső csak rövidebb ideig, tehát egy pár napig tarthat s ezen időtartam után ismét ki kell derülni az időnek, annak okát a szétfordu-lás törvénye által véli kimagyarázhatni. — Hogy ha a beállott eső a reggeli órákban szűnik meg s reggel derül ki az ég, akkor napközben annyira fölmelegszik a levegő, hogy fagy nem fog bekövetkezni, de néhány évi átlagban a történetesség, vagy mondjuk, miszerint előtünk eddigelé ismeretlen okok csakugyan azt szok-ták magukkal hozni, hogy a fűntézetett időközben je-lentkező eső után épen a délutáni órákban tisztul ki, és ily esetekben rendszeren meg is jön a fagy, mint ez nálunk május 21 dikére virradóra történt.

Fagyos szent.

Levelezés.

Pátka 1876. június 6.

Tekintetes szerkesztő ur!

A „Székesfehérvár és Vidéke“ című lap egyik számában, Kégl György orsz. képviselőnk ellen irt vádra nézve a k. nyéki egyházak előljárói oly szépen s a tény álladék hű leírásával feleltek meg, hogy ahoz most nekem bármint tenni felesleges s azt hiszem, hogy a k. nyéki egyházak nyilatkozatát a csákvári választó kerületben lévő összes egyházak előljárói magukéva tették, mert abban az igazság volt öszpontositva.

Nagy hiba egy szerkesztőtől ily provinciális vá-rospan, mint Fejérvár, hol ugyszólván a megye egész lakosait ismeri, hogy lapjában oly dolgokat enged kö-zölni, melyeknek ellenkezőjéről saját maga is megvan győződve.

De tudósításom nem is erre akar hivatkozással lenni, hanem képviselő ur egy újabb nemes tettét aka-rom nyilvánosságra hozni.

Nagyságu Kégl György képviselő ur f. hó 5 én pünkösöd másod napján Pátka község biráját azon ne-mes elhatározásáról értesíté, hogy miután látta a két egyház iskola épületének rozszant állapotát, azokat saját költségen kijavíttatja, az egyházaktól semmit sem kér-vén mást, minthogy a cserépszindelyt Sz.-Fejérvárról szállítsák haza, s a mesteremberek mellé szükséges napszamosokat állítsák ki. Ezen nemeslelkűsége hogy sokba kerül az tény, mert különösen a ref. iskola épület teteje igen rozsz.

Ezen körülmény elég arra hogy Kégl György ur ellen rozsz akaratulag koholt azon hírek, (azokat értem melyek a „Székesfehérvár és vidékben“ meg-jelentek) mintha ő az egyházaknak adott javakat korteskedési szándékból adná, megezáftassanak, vagy talán akkor is korteskedett, midőn a pápai és losonci főiskoláknak ezelőtt mintegy 10 évvel szép adományt tett, ezenfelül az 1866-ik évi inséges időben százakat segített, ez mind korteskedés!

Ezenfelül hány szegény özvegy árva van közsé-günkben kiket ruházattal, élelemmel, lakással lát el Az ily nagylelkű hazafi méltán megérdemli a „dúsgaz dag Kégl“ nevet, mert ki jótéteményekben gazdag, az megérdemli, hogy oly vagyonnal rendelkezék, mely-ből nemes szenvedélyeit kielégíthesse; hány nagy ur van? de kiről hallani annyit adakozást mint ő róla.

Fogadja a nemes hazafi kiapadhatlan nagylelkű-ségeért a község köszönetét, az egyházak előljárói sze mélyesen köszönnévén meg a váratlan kegyes adományt.

Tisztelettel: *Mészöly Mihály, jegyző.*

Hírek.

— A palota-külvárosi kisedodovai egylet 1876.

május 28-án tartá évi közgyűlését dr. Matuska János cz. prépost és kanonok ur elnöklété alatt. Elnök a gyűlést megnyitván, felemlité az egyleti vagyon állását, hogy van saját háza minden teher nélkül, és hogy az 1875-dik évről a pénztári maradvány 381 frt. 81 kr. Ezután a számadások a közgyűlésnek átvizsgálás végett bemutatattak, de a közgyűlés látván az évi mérleget, teljesen megnyugodott a választmány és a számviz-sgáló bizottság fölülvizsgálatán, Schnetzer Nándor egy-l. pénztárnoknak szíves fáradozásaiért jegyzőkönyvileg kö-zönetet szavaz s részére a felmentvény kiadatik. Elnök ur felemlité, hogy a közgyűlés egyik fontos te-endője: az elnök és alelnök választás. Ő nagyságu megköszöni a benne helyzett bizalmat s az alelnök nevében is, ki betegsége folytán meg nem jelenhetett, a tisztségekről visszalépését jelenti ki. Egyszersmind

a közgyűlést felszólítja, hogy az új választáshoz nevezzen ki bizottsági tagokat. Erre Szeplert Nándor ur a választmány nevében indítványozta, hogy az egyet, ő nagyságának érdemeit és az ovoda iránt tanúsított nagylelkűségét megörökíthesse, és hogy őszinte tiszteletét és háláját némileg is viszonzhassa, a közgyűlés az egyleti szabályokat módosítsa, illetőleg bővítse a következő ponttal: „Az egyet választ magának egy védnököt, kinek pártfogása és főfelügyelete alatt működését folytatni fogja.“ A közgyűlés ezen indítványt lelkes éljenzések közt egyhangulag elfogadta s ő nagyságát a védnökség elfogadására felkérte. Pribék Antal megható szavakkal köszönte meg, hogy a védnökséget elfogadta, kívánván, miszerint ő nagysága drága éltét még számos éven át tartsa meg a jó Isten. A közgyűlés egyszersmind id. Námesy Ferencz alelnöknek több éven át tanúsított szives fáradozásaiért jegyzőkönyvileg hálás köszönetet szavaz. Ezután következett a választás. A választás megejtetvén titkos szavazással egyhangulag elnöknek Szeplert Nándor, alelnöknek Pellét Ödön, a megüritült igazgatói tisztségre közfelkiáltással Krenocz Ignác papnöveldei aligazgató és a hiányzott választmányi tagok helyére: Tóth Antal, Kovács Ferencz és Czövek Károly urak választattak meg. — *Egy jelenolt tag.*

— **Nyilatkozat.** A főreáltanodától történt visszalépésem sokan oda magyaráztak, hogy e városból véglegesen eltávozom, s így két év óta fennálló leánytanodám is beszüntettem. Ennek ellenében — addigis míg a jövő tanévre vonatkozó értesítőmet szétküldöm, — szives tudomására juttatom az ezen ügy iránt érdeklődő közönségnek, miszerint leánytanodám nem csak, hogy fentartom, hanem sokkal szélesebb alapra fektetve, mindenben a kor kívánalmainak megfelelőleg szándékozom szervezni és a növendékek teljes ellátására is berendezni. Teljes tisztelettel *Mendlik Alajos.*

— **Philadelphiai levelezők** Kompolthy Tivadar ur sorsáról kétségek vagyunk. Április végén utazott el körünkől, általunk is leveleiert előre díjazva és most sem leveleit nem kapjuk, sem hollétét nem tudjuk. Május elején még Helgolandból irt s verset is küldött, azonban azóta nem tudunk róla semmit, pedig az első philadelphiai levélnek május közepén itt kellett volna lenni; de a „Nemzeti Hirlap“-ba sem irt még, pedig e lapnak is ő volna tudósítója. Valóban nem tudjuk a tengeren vészett-e el vagy talán más baja történt. Közélebb irtunk többfelé, Hamburgba, Helgolandra s Philadelphia, az eredményről értesítjük közönségünket.

— **Ujházy Edő és Szigeti Imre** a nemzeti színház szünetideje alatt — hir szerint — társulatot fognak szervezni, mely a vidék több városában tartana előadásokat. E társulat a nemzeti színház némely tagjain kívül a vidék jobb drámai erőiből fog állni. Városunkat is meglátogatják.

— **A Nyék és Velenczen** működött színtársulat e hó 7-én ment Bicskére; Velenczen és Nyéken összesen 33 előadást tartottak a legszebb sikerrel. Ohajtjuk, hogy a derék színtársulat Bicskén is oly szép partolásban részesüljön, s ajánljuk a nevezett színtársulatot bicskei ismerőseink szives figyelmébe.

— **Városunk bizottsága** hétfőn e hó 12-én fogja megtartani rendes havi közgyűlését. Felhívjuk erre a bizottsági tag urak figyelmét.

— **Mendlik Alajos ur** a főreáltanodánál viselt igazgatói állásáról leköszönvén, miután jövőre magán polgári leánytanodája és tanítónő képezdijének — melyet akadálytalanul ohajt fentartani — fogja egész idejét szentelni.

— **A helybeli kir. törvényszéknél** megüritült orosi állomásra, eddig már 5 pályázó van; ez állomás az igazságügyminiszter által fog betöltetni.

— **A consortium**, mint tudjuk megalakult, sőt azóta gyűléseket is tart, szakosztályokra oszlott, azonban mintha a világos levegőtől egy kissé borzadnának, a helyi sajtó csak úgy szür alatt értesül olykor-olykor egyről másról; pedig azt hisszük, csak nem oly dolgok történnek ott, melyeket a nyilvánosság elé bocsátani nem lehetne. A színügy jövője iránt városunk közönsége érdeklődik, ezért szeretné tudni, hogy mit határoznak ott a téli idényre nézve. De különben is a sajtó beleszólása egy vagy más dologba sokszor ki vanatós és az eszméket tisztázná, mert a consortium sem pusztá szakértőkből áll ám, hanem csak az ügy iránt buzgólkodó működővelőkből, kiknek nézete nem csalhatatlan. Hívják meg tehát gyűléseikre a helyi sajtó képviselőit, mert ezáltal ártani nem fognak az ügynek — hanem használni igen.

— **Eljegyzés.** Károlyfy Ilka kisasszonyt e napokban jegyezte el magának Szalay Miklós ügyvéd ur Szentestéről. A kötéendő frigyhez sok szerencsét kívánunk!

— **A fejérmegyei és városi régiségértár** javára Lits Gyula szolgabíró ur 2 db. lovag sarkantyut, 1 db. II. Ulászló korabeli viaszpecsétet adott, mely a tordasi iskola építése alkalmával találtatott. Varsady Lajos másod tanfelügyelő ur 1 római agyag edényfedőt, 1 urnát, 2 kőkori örlőkövet, 3 kőbaltát (1 trachit, 1 kova, 1 bazalt), 1 római melegvezető csődarabot, 1 római mécesest, 1 ezüftra római követ, 1 dárdát, 1 törhegyet, 1 bronzbuzogányt, 1 csonka sarkantyut. Kemenczky Kálmán ur, régi závárt, Pákozdon találtatott, adományoztak.

— **Abán holnap bucsu lesz**, melyre városunkból sokan készülnek kirándulni.

— **Kinevezés.** A m. k. pénzügyminiszter az 1876. XV. törvényczikk alapján életbeléptetendő kir. adófelügyelői intézmény szervezetében a székesfejvári adófelügyelői hivatalhoz Schallhausen Lipót kecskeméti adópénztárnokot II-od osztályu titkárrá, Viczenty Pál p. ú. fogalmazót pedig I-ső osztályu fogalmazóvá nevezte ki.

— **A villám.** Seregélyesen szerdán 12 óra tájban nagy vihar vonult keresztül szakadó esővel, midőn a villám leütött és egy házat gyújtott meg. A rögtön alkalmazott segély meggátolta a tűz tovaferjedését.

— **A fürdőivad egyszerre megnyílt** s megnépe sültek a fürdők. Így a Bécs melletti fürdőben már 1099, Baden Badenben 7470, Karlsbadban 5208, Marienbadban 1543, Wiesbadenben 19,296, Krapina-Töplitzben 76, Pöstyénben 193 gyógyvendég és átutazó van.

— **A hadsereg köréből.** A cs. kir. főhadparancsnokság a vallás- és közoktatásügyi miniszterium indítványára utasította az összes cs. királyi hadkiegészítő parancsnokságokat, hogy a katonailag kiképzett tanárjelölteket és néptanítókat jövőben csak aug. havában szoltsák be a fegyvergyakorlatokra.

— **A székesfejvári takarékpénztár** 1876. évi május havi üzletkimutatása. Bevétele: Pénztári maradvék április hóról 52735 frt. 78 kr. Betétekben 103449 frt. 38 kr. Kölcsönökből 9368 frt. 64 kr. Előlegezések ből 6769 frt. Váltókból 164129 frt. Kamatokból 23678 frt. 80 kr. Különféle díjak és illetékekből 1072 frt. 38 kr. Eladott értékpapirokból 5277 frt. 30 kr. Értékpa-pir feleslegből 112 frt. 70 kr. Visszleszámitott váltók: b 1 420 frt. Összesen 367012 frt. 98 kr. — **Kiadás:** Visszaízetett betétek 112323 frt. 28 kr. Ezek kamataira 770 frt. 38 kr. Ingatlan javakra adott kölcsön 13905 frt. Előlegezésekre 2339 frt. Váltókra 163769 frt. Kezelés és vegyes kiadásra 4280 frt. 41 kr. Részvény-osztalékra 1717 frt. Elzálogosított értékpapirokra 10000 frt. Visszleszámitott váltókra 51310 frt. Pénztári készlet május 31-én 6598 frt. 91 kr. Összesen 367012 frt. 98 kr.

— **Hirdetmény.** Az 1876. évi kereseti adó I-ső és II-od osztályának kivétési munkálata a városi számvévi hivatalban folyó évi június 15 ig betekinthető, miről is az iparos, ugy a segéd- és cselédtartó adózókat azzal értesitem, miszerint ezen kivétés ellen netaláni sérelmeik esetében felszólamlásukat az 1876. évi XV. t. cz. 16 ik § sa értelmében, a város polgármesteri hivatalánál, a kitett határnapig írásban benyújtatják — Székesfejvárott 1876. június 4 én. — *Erdős József*, p. ú. tanácsnok.

— **Kömvies Imre** városunkban jól ismert komj; kus-színész szerződötését ajánljuk a jövő idényre. Ő igen ügyes és sokoldalú tehetséges színész, s eddigi lényeges hibáját leküzde most már mint teljesen hasznavehető és talantumos színész szerződötethető. Megemlítjük, hogy a városi színházunkhoz tehetségén kívül annyiból is előnye van, mert e megye szülöttje. Reméljük, hogy az ügyességéről ismert és kedvelt színész a consortium szerződötetni fogja annál is inkább, mert több potolhatlan szerepe van.

— **A győri székesegyház** zenekarához neveztetvén ki a várost elhagyom. Fogadja ez alkalommal Székesfejvári közönsége őszinte hálám és kiváló elismerésem nyilvánítását; s ép oly szivesen gondoljanak reám, mint mily kedvesen emlékezem vissza azon időre, melyet e városban töltöttem. — Székesfejvárott jun. 9. 1876. *Vigh (Lustig) Károly*, karmester.

— **Veszprémben jelenleg** Tolnay Gyula színtársulata működik Kömvies Imre művezetése mellett. A „Tolnecz“-ot ott már kétszer is adták és pedig meg lehetős sikerrel szép közönség előtt. Kömvies Mravcsák vándorlólegény szerepét játszva kiváló sikerrel és ügyességgel, Angyal Liszka szerepét Vérthiné adta. A közönség nagy számmal jelent meg — mint levelezők értesít — Veszprémből e színtársulat június hó 10 kén Keszthelyre megy a nyári szinidényre.

— **Fegyvergyakorlat.** Szerdán nagy hadgyakorlatok folytak Föveny tájéka körül, melyen a 69 ik gyalogezredből négy század vett részt. A manővrora délutáni órákban kezdődött és késő éjig tartott.

— **A behívott tartalékos katonák** erősen gyakorlatnak, sokszor azonban a humanismus határain is túl men az ezredes ur, így közelebb 5 óra hosszat a legnagyobb melegben folytonosan kellett menniök, melynek következése lett, hogy 70 ember hullott ki a glédából. Hiszen ha gyakorolják őket, jó van, de megis mindennek megvan a határa, nem kellene azt túlvinni az egészség határán; mert e gyakorlatoknak nem célja az, hogy testileg nemcsak kimerítsék, de betegg is tegyék a behívottakat, kikre otthon is sok munka vár.

— **A múlt héten** Nyéken a vasutnál egy huszárhadnagy ült be egyik I. osztályu coupeba, putzmeisterja pedig III. osztályu helyre váltván jegyet nagy zajjal belép egyik coupeba, hol több tiszteséges polgári ember és huszár ült s fenhangan kiabál, hogy félre előle, mert minden lumpot kidob onnét, a hetvenkedő rendreutasított, azonban miután tovább gorombáskodott, az ott ülök kértére egyik utazó, igen tiszteséges helybeli bérlő, a huszártisztet felkeresi s kéri, hogy utasítsa rendre putzmeisterjét, az azonban először azt mondá, hogy ő hozzá nem tartozik a dolog, jelentsék be az ügyet a parancsnokságnál, de az utjabb kérésre azt mondá, majd kitudja a dolgot. Pertez így az éhe-

tetlen hetvenkedő büntetve nem lett. Azt kérdjük most a tiszt urtól, valjon a subordinatióal fogva is, de mint putzmeisterjét is nem e büntethette volna meg azonnal? Vagy talán gyönyörködött az ő szive is azon, hogy a faragatlan ember a polgári elemet ugy bosszantja! Bizony csodálatos és megrovandó dolog az, hogy még a huszártiszt putzmeister is a helyett, hogy a eszimatizitás elméletéről okoskodna, márig a polgárságot szereti gúnyolni; valószínűleg a télen sokszor volt a fejevári színházban.

— **Véres verekedés.** Négy atyafi, a szent egyet-értés sugallatából, melyet a boros-poharakból vettek magukba, hétfőn hajnalba a királykut utcában lévő Duráti-féle vendéglőben birokra került, hogy a bús magyaroknak nevetni való alkalmuk is legyen, a veszekedés azonban oly mérveket öltött, hogy borosüvegek és palaczkok jöttek nem a leggyengédebb érintkezésbe a boros fejekkel. A mily mértékben folyt ki a nemes folyadék ezen összekocozzanás folytán a fejhez vert üvegekből, épen oly mértékben folyt ki a megboros palaczkozott fejekből a vér. A dühöngők lecsillapítására rendőri segélyt kellett igénybe venni.

— **Baleset.** Csütörtökön délután egy kömvies tanuló zuhant le a palotai-utcában építkezés alatt lévő Bierbauer féle ház előtti alványról. A szerencsétlenül járt tanuló a fejét zuzta be.

— **Betöréssel párosult tolvajlás.** Tegnap este 10 óraker a forgó utcában Zambó József lakásán egy csavargó egy ablakfiókot kivett, s aztán a szobába hatolva, 150 frtot eltolvajolt. A tettes kézrekerült.

— **Tolvajlás.** A napokban két felsővárosi gonoszlelkü földműves legény három rendbeli tolvajlást követte el; a tettesek a harmadik tolvajlás elkövetése után elfogattak és a hüvöstre kerültek.

— **Tegnapelőtt este** egy távirdu utcai kocsmából valaki egy kézi bőröndöt lopott el, melyben 26 ft. készpénz és két pár aranyfüggő volt elhelyezve.

Gabona-ár június 10-én.

per 100 kilogramm	frt	kr	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza	11	60	11	30	11	—
Kétszeres	9	10	9	—	8	80
Rozs	8	40	8	30	8	23
Árpa	7	40	7	30	7	20
Zab	9	80	9	70	9	60
Kukoricza	6	20	6	10	6	—

Felelős szerkesztő: **Hattyuffy Dezső.**

Nyiltér.

Nyilvános köszönet.

Sár Kereszturi postamester Nemchich Ferencnek goromba sértegető modora, valamint hivatalával való szokásos visszaélése, melyről a vidéken csaknem mindenkinek legyen az földesur, kereskedő, vagy napszámos, volt alkalma meggyőződni, rövid idővel ezelőtt engem is talált. — Talált pedig oly annyiban, a menyinyben nevezett postamester uram ki tán az általa oly igen felhasznált és legszivesebben gyakorolt pénzzeli irtóztató uzorsáskodás szabadalmával egyenlőleg megengedettnek vélte azt is, hogy egy általam feladott levelezési lapon sajátkezűleg tetszése szerint személyes sértő megjegyzéseket írhasson.

En ez iránt panaszt emelve a postazagzatóságnál, ez utóbbi 4385, 876. sz. a kelt levélben nekem kijelenti, miszerint Nemchich Ferencz postamestert gorombasága és hivatalávali visszaélése végett szigoruan megfenyítve — mely tetteért a t. igazgatóságnak nyilvános köszönetet mondani el nem mulaszthatok, ezen magamnak szerzett elégtételt pedig a t. cz. közönségnek figyelmébe ajánlom.

Aba, 1876. június 5-kén.

Hönig Albert,
épületfakereskedő.

Hirdetések.

Budapesten, sip-utca 16-ik szám alatt, agyageső-raktárt tart és elvállal

központi viz-, gőz- és légfűtések, gáz- és vízvezetékek, szivattyúk s closet-ek felállítását.

Wanzenod. (Poloskahalál.)

Valódi arabiai szin- és szagnélküli biztos poloska-irtószer, egy csomag ára 30 kr.

Kapható:

Diebálla György,
gyógyszerésznél Székesfejvárott.

